

Hem Belgeleyen Hem de Üreten Bir Merkez Olarak Finlandiya Mimarlık Müzesi

Tuğçe Selin Tağmat

Dünyanın en eski mimarlık müzelerinden biri olan Finlandiya Mimarlık Müzesi, hem ulusal hem de uluslar arası ortamdaki mimarlık kuruluşlarıyla aktif işbirliği halinde oldukça kapsamlı çalışmalar gerçekleştirmesi ve kelimenin tam anlamıyla bir mimarlık müzesi olarak işlevini yerine getiriyor olması nedeniyle, Türkiye gibi mimarlık müzesi oluşturma çabasında olan ülkeler için önemli bir örnek oluşturuyor. Müze, çoğu bağış yoluyla elde edilmiş olan fotoğraflar, slaytlar, orijinal çizimler, çizim kopyaları ve belgelerden oluşan arşivinin yanı sıra, araştırma projeleriyle geliştirdiği Mimarlık Ürünleri, Yarışmalar ve Mimarlar Veritabanları ile Finlandiya mimarlığına dair önemli bir dokümantasyona sahip. Kalıcı/gezici sergiler ve bunların yayına dönüştürülmesi yoluyla, Finlandiya mimarlığı birçok farklı ortamda sergileniyor.

1956 yılında kurulan ve geniş bir çizim, fotoğraf, maket ve kitap koleksiyonuna sahip olan Finlandiya Mimarlık Müzesi dünyada mimarlık üzerinde özelleşmiş en eski müzelerinden biri.¹ Organizasyon yapısı ve etkinlikleri hem mimarlar arasında hem de mimarlarla toplum arasında etkileşimin geliştirilmesi üzerine kurulan ve bunun yanı sıra Finlandiya mimarlığı için bir başvuru merkezi olan müze, mimarlıkla ilgili bilgi ve belgelerin toplanması ve yayılması, toplum içinde mimarlıkla ilgili bilincin artırılması ve geçmişin derlenerek bugüne aktarılması kadar çağdaş mimarlığın geleceğe yönelik olarak belgelenmesi gibi konularda çalışıyor. Yani kısacası müze, 1900 sonrası Finlandiya mimarlığı konusunda bir bilgi ve araştırma merkezi olarak görev yapıyor. Müzenin müdürlüğünü şu anda Severi Blomstedt yürütüyor.

Daha önceleri eski ahşap bir villada bulunan müze 1981 yılından beri, şehir merkezinde yeni bir binada yer alıyor. Neoklasik tarzda yapılmış bu bina, çeşitli disiplinlerden toplulukların çalışmaları için kullanmaları amacıyla 1899 yılında yapılmış ve yıllarca devlete ait birtakım kurumların kullanımına verilmiş. Bina, üç katlı merkezi bir plana sahip bir küp biçiminde

1. Çeşitli ülkelerdeki mimarlık müzelerinin listesine, Yapı Endüstri Merkezi tarafından sanal ortamda oluşturulan Mimarlık Müzesi'nin web sayfasından ulaşılabilir: www.mimarlikmuzesi.org
Dünyadaki imarlık müzeleri, Uluslararası Mimarlık Müzeleri Konfederasyonu (*International Confederation of Architectural Museums-ICAM*) çatısı altında biraraya geliyor; Sanal Mimarlık Müzesi de 2006 yılında ICAM'a kabul edildi.

şekillendirilmiş; binanın yaklaşık üçte birini anıtsal bir merdivenden kaplıyor. Müzenin giriş katında bilet ofisi, kitapçı ve idari ofisler, birinci katında sergiler, ikinci katında ise maketler, mimarlık arşivi ve diğer ofisler yer alıyor.

Müze, Alvar Aalto Madalyası ve Sempozyumu gibi ulusal mimarlık programlarında yer alırken, Uluslararası Mimarlık Müzeleri Konfederasyonu (ICAM), modern mimarlığın belgelenmesi ve korunması örgütü DOCOMOMO, Avrupa mimarlık kuruluşları ağı GAUDI, Mies van der Rohe Ödülü ve Uluslararası Müzeler Konseyi (ICOM) gibi uluslararası inisiyatif ve kuruluşlara da aktif katılımında bulunuyor.

Müzenin arşivi fotoğraflar, slaytlar, orijinal çizimler, çizim kopyaları ve belgelerden oluşuyor:

- **Sürekli yayınlar, sergiler ve mimarların kendilerinden edinilen 85.000 fotoğraf ve 30.000 slayt**
- **540'ın üzerinde mimarın 350.000 çizimi:** Bunların küçük bir kısmı, Engel gibi mimarların 20. yüzyıl öncesine ait olan nadir ve değerli çizimleri, büyük bir kısmı ise Eliel Saarinen, Sigurd Frosterus, Armas Lindgren, Selim Lindqvist ve Lars Sonck gibi erken 20. yüzyıl ve art nouveau dönemi mimarları ve Aulis Blomstedt, Pauli Blomstedt, Erik Bryggman, Hilding Eklund, Jarl Eklund ve Aarne Ervi çağdaş mimarların çizimlerinden oluşuyor. Alvar Aalto'nun çizimleri, Alvar Aalto Vakfı'nda saklanıyor.
- **Çoğu yarışmalar sonucunda elde edilen 500'e yakın maket:** Müzedeki en eski maket 1890'lardan kalan, Lars Sonck'un Turku'da St. Michael Kilisesi'ne ait maket; modern mimarlığı en iyi ifade eden maket Alvar Aalto'nun Villa Mairea maketi; maketlerin çoğu 20. yüzyıl ve sonrasına ait.

Müze ayrıca çeşitli alanlarda gelişmekte olan veritabanlarına da sahip:

- **5500 kayıt bulunan Mimarlık Ürünleri Veritabanı:** Finli mimarlar tarafından ülkede veya dünyada gerçekleştirilen ürünler, yabancı mimarların Finlandiya'da gerçekleştirdikleri projeler, müze koleksiyonuyla sınırlanmadan taranabiliyor.
- **1870'den 2003 yılına kadar, yaklaşık 2000 kayıt içeren Yarışmalar Veritabanı:** Finli mimarların ödül kazandıkları ulusal veya uluslararası mimarlık yarışmalarıyla ilgili bilgiler taranabiliyor.
- **Özellikle artık yaşamayan Finli mimarları ve ürünlerini içeren Mimarlar Veritabanı**

Müze çeşitli konularda yaptığı araştırma projelerinde elde ettiği bilgi ve belgeleri sergi ve yayın haline getirip paylaşıyor. Bunlar zaman zaman müze binasında, mekânın yeterli olmadığı durumlarda başka binalarda, bazen de paylaşımı artırmak amacıyla diğer ülkelerde ve internet ortamında sergilenabiliyor:

- **Finlandiya Mimarlık Yarışmalarının 130 Yılı:** Finlandiya Mimarlık Birliği (SAFA) tarafından devlet kurumları ve mimarlık müzesiyle işbirliği içinde yürütülen bir proje kapsamında hazırlanan ve Eylül-Kasım 2006 boyunca müzede açık kalan bu sergi, 1876 yılında düzenlenen ilk yarışmadan bu yana Finlandiya'da son 130 yıl içinde düzenlenen yaklaşık 2000 mimarlık yarışmasını, on yıllık dönemlere ayırarak, mimarlık ortamı ve örgütlenmesinde yaşanan paralel gelişmelerle beraber inceliyor. Yarışmalara ilişkin elde edilen bu veritabanında, kent içinde önem kazanan büyük ölçekli yapıların genellikle yarışmalar yoluyla elde edildiği görülüyor. Örneğin Helsinki kent merkezinde önemli yer tutan birçok binanın projesi yarışmayla elde edilmiş: **Helsinki Tren Garı** (Eliel Saarinen, 1904), **Tren Garı Platform Çatısı Eki** (Esa Piironen, 1994), **Stockmann Mağazası** (Sigurd Frosterus, 1916), **Stockmann Mağazası ek yapısı** (Kristian Gullichsen, Erki Kairamo, Timo Vormala, Eeva Kilpiö, Aulikki Tiisanen, Ahti Korjula ve Petteri Bülow, 1984), **Parlamento Binası** (Kaarlo Borg, J.S. Sirén ve Urho Aberg, 1924 ve ayrıca 1970 ve 1988 ek binalar için açılan yarışmalarda farklı mimarlardan elde edilen ve gerçekleştirilen projeler), kaya kilise **Kivikirkko** (Timo ve Tuomo Suomalainen, 1933), **Helsinki Olimpiyat Stadyumu** (Yrjö Lindegren ve Toivo Jäntti, 1933), **Kiasma Çağdaş Sanatlar Müzesi** (Steven Holl, 1993).
- **Kent ve Mekân:** Sergi, Helsinki kentinin son yüz yıl içinde kent içindeki işlevlerin değişimi ve yeni yapıların inşası için alanlar açılması nedeniyle hızlı bir dönüşüm içinde olduğu fikrinden hareketle, Helsinki Şehir Planlama Kurumu tarafından kent ve mekanlarına dikkat çekmek amacıyla hazırlanmış. Sergi salonunun tüm yüzeylerinin kent haritasıyla kaplandığı ve geleceğin Helsinki'si olacak beş bölgenin maketlerle ön plana çıkartıldığı sergi sunduğu farklı deneyimle, yalnızca kentin planlanmasında rol alanları değil, tüm ziyaretçileri kenti daha yakından bakmaya davet ediyor. Sergi, Eylül-Kasım 2006 boyunca müzede sergileniyordu.
- **Eero Saarinen - Geleceği Şekillendirmek:** Mimarlık Müzesi'nin 50. kuruluş yılı şerefine düzenlenen sergi, müzede mekânın yeterli olmaması nedeniyle Kunsthalle sergi salonunda gerçekleştirildi. 20. yüzyıl mimarlığının en ilginç mimarlarından biri olan Saarinen'in 1930-60 yılları arasındaki tüm mimarlık yaşamına retrospektif olarak bakan ilk sergi niteliğinde olan bu proje, hem Finlandiya hem de ABD'deki birçok kurum ve kuruluş tarafından destekleniyor. Sergide Saairen'in anıtsal St. Louis Giriş Kapısı Kemerinden New York'taki TWA Terminali'ne birçok yapısı, kamusal alanlar ve üniversiteler için yaptığı planlar ve mobilya tasarımları çizim, maket ve fotoğraflarla sergileniyor.
- **Ahşaptan Mimariye:** Yüzölçümünün üçte ikisi ormanlarla kaplı olan Finlandiya'nın, ahşap mimarlığında en önde gelen ülkelerden biri olduğunu biliyoruz. Bu sergide bazıları ahşapla yeni mimari çözümler sunan bazıları ise geleneksel kullanım sergileyen on yedi çağdaş mimarlık ürünü sunuluyor:

Sibelius Konser ve Kongre Merkezi (Kimmo Lintula ve Hannu Tikka, 2000), **Laajasalo Kilisesi** (Kari Järvinen ve Merja Nieminen, 2003), **Kärsämäki Ahşap Kilisesi** (Anssi Lassila, 2004), **Kierikki Taş Devri Merkezi** (Reijo Jallinoja, 2001), **Juminkeko Karelya Kültürü Merkezi** (Mikko Heikkinen ve Markku Komonen, 1999), **Mimarlık Bölümü ek binası** (Claudia Auer ve Niklas Sandås, 2003), **Korkeasaari Gözlem Kulesi** (Ville Hara, 2002), **Cafe Carbon** (Niko Sirola, 2000), **Misteli Gündüz Bakım Evi** (Mikko Kaira, 1996), **Into Evi** (Jyrki Tasa, 1998), **Gullichsen Tatil Evi** (Kristian Gullichsen, 1993), **Villa Långbo** (Olavi Koponen, 1994-2000), **Villa Aulikki** (Erkki Kairamo ve Aulikki Jylhä, 1995-2003), **St. Olaf Kilisesi iç restorasyonu** (Ulla Rahola, 2003), **St. Henry Kilise Sanatları Şapeli** (Matti Sanaksenaho, 2005), **Orman Araştırma Enstitüsü** (Antti-Matti Siikala, 2004), **Studio Silja Rantanen** (Hannele Grönlund, 2001)

Sergi bir süredir farklı ülkeleri geziyor, ayrıca güncel olarak ülkemizin internet ortamındaki mimarlık müzesi olan Sanal Mimarlık Müzesi'nde de sergileniyor:

www.mimarlikmuzesi.org

- Ayrıca mimar Juha Leiviska'nın orijinal çizimlerini içeren bir sergi, ilginç kilise ve şapel tasarımlarını sunan "Kutsal Mekânlar: Modern Fin Kiliseleri" Sergisi ve 2002-2003 yılları arasında tamamlanan 26 farklı işlevli yapıyı sunan "Fin Mimarlığı 02-03" Sergisi de farklı kentleri ve ülkeleri gezen sergiler arasında bulunuyor.

Kısacası müze, hem ulusal hem de uluslar arası ortamdaki mimarlık kuruluşlarıyla aktif işbirliği halinde oldukça kapsamlı çalışmalar gerçekleştirmesi ve kelimenin tam anlamıyla bir mimarlık müzesi olarak işlevini yerine getiriyor olması nedeniyle, Türkiye gibi mimarlık müzesi oluşturma çabasında olan ülkeler için önemli bir örnek oluşturuyor.

Müzeyle ilgili daha geniş bilgi için:

www.mfa.fi